

**Miejska Biblioteka Publiczna w Łomży
Dział Informacyjno-Bibliograficzny**

Juliusz Krzyżewski

[1915-1944]

Zestawienie bibliograficzne

Opracowała:
Jolanta Wądołowska

Łomża 2004

WSTĘP

Prezentowane zestawienie bibliograficzne stanowi próbę ukazania sylwetki i twórczości poety, Juliusza Krzyżewskiego.

Materiał bibliograficzny zaprezentowano w dwóch częściach. Część pierwsza, podmiotowa, obejmuje wykazy pism z układzie alfabetycznym. Ograniczono się tu do utworów wydanych w Polsce, po wojnie. Pominięto wiersze opublikowane przed 1945 rokiem.

Część przedmiotową podzielono na trzy fragmenty. W pierwszym zamieszczono recenzje i omówienia. Drugi zawiera wspomnienia przyjaciół. W trzecim umieszczono artykuły i sprostowania dotyczące pomyłkowo zamieszczonych w tomiku „Poezje”, wierszy Jana Brzechwy oraz sprostowanie tytułu wiersza „Głuchy norwidowskie”.

Przy opracowaniu materiałów do zestawienia posługiwano się: Polską Bibliografią Literacką, Bibliografią Zawartości Czasopism, Literaturą Piękną.

NOTA BIOGRAFICZNA

Juliusz Krzyżewski urodził się 28 stycznia 1915 roku w Łomży. Był synem Bohdana Krzyżewskiego i Anny z domu Ehrenkreutz. Miał zaledwie cztery lata, kiedy jego ojciec podchorąży 8 Pułku Ułanów ks. Józefa Poniatowskiego, poległ 17 maja 1919 r. w bitwie pod Ołyką. Dzieciństwo spędził w Łomży. Wychowywany przez stryja, sprawiał opiekunowi sporo kłopotów. Rodzina zatem zdecydowała o wysłaniu go do korpusu kadetów, do Chełma. Szkołę kadetów szybko zamieniono na konwikt pijarów w Krakowie, gdzie zaprzyjaźnił się z dwoma wychowankami konwiktu- Stanisławem Dygatem i Tadeuszem Fussem, znanym malarzem. We wczesnej młodości poznał Jarosława Iwaszkiewicza. Pisarz wywarł wielki wpływ na debiut i późniejszą twórczość Krzyżewskiego.

Poeta debiutował wiosną 1935 roku w „Kuźni Młodych” wierszem „Słowacki”. Jesienią tegoż roku przeniósł się, na rok przed maturą, do III Gimnazjum Miejskiego w Warszawie.

W czerwcu 1936 roku zdał maturę, po czym przez rok służył w podchorążówce, w Grudziądzu. Drukował w „Kuźni Młodych”, „Skamandrze”, „Jutrze Pracy” i „Kurierze Literacko-Naukowym”. W 1938 roku podjął pierwszą stałą pracę, był inspektorem audycji w Polskim Radio i epizodycznie lektorem. 1 września 1939 roku, podczas spikerskiego dyżuru, czytał słynne orędzie prezydenta Rzeczypospolitej do narodu. Ożenił się z Marią Nowakowską. Na kilka dni przed wybuchem wojny został ojcem córki Ewy, znanej aktorki teatralnej i filmowej.

We wrześniu 1939 roku walczył jako ochotnik w 5 Pułku Ułanów Paślawskich. Po klęsce wrześniowej epizodycznie mieszkał i pracował w Chrzanowie. W 1944 roku, jako pdchor. „Prus” walczył w powstaniu warszawskim. Jako zastępca dowódcy plutonu powstańczego brał udział w bohaterskich walkach na Woli. 26 sierpnia 1944 roku poległ w obronie reduty w kościele kanoniczek na Placu Teatralnym. Miał 29 lat. Odznaczony pośmiertnie Krzyżem Walecznych został pogrzebany w ruinach ratusza.

„Łomża, miejsce urodzenia, a także „kraj lat dziecińczych”, na trwałe zapisała się w pamięci poety. W liście pisanym w czasie wojny do Krystyny Jastrzębskiej poeta odpowiedział zdecydowanie na jej niezbyt przychylnie uwagi o Łomży: „Kpisz ze mnie. Łomżyniak powiadasz. – Łomża. Cóż to za miasto?! – Moje miasto rodzinne. Każde miasto jest czyimś miastem rodzinnym. Każde miasto rodzinne jest czyimś miastem ukochanym, ma swój czar, swój urok. Łomża, Narew – miasto, rzeka, lasy, pola, łąki, pagórki...”¹ Poświęcił miastu wiele wspaniałych strof.

---

¹ Smaszcz Waldemar, Zapomniany po śmierci poeta. KURIER PODLASKI 1984 nr 178 s. 11

I. Twórczość.

1. Krzyżewski Julian [!]: Czarne kwiaty [wiersz] ; Lornetka polowa [wiersz] ; W opłotkach [wiersz] ; Jesień zwycięska [wiersz]. POEZJA 1969 nr 9 s.22-24
2. Krzyżewski Juliusz: Dialog o śmierci [wiersz]. KULTURA 1976 nr 31 s. 3
3. Krzyżewski Juliusz: Filozofia [wiersz]. Podał do druku Piotr Mitzner. RADAR 1986 nr 34/35 s16
4. Krzyżewski Juliusz: „Jak miło wracać z lasu...” [wiersz] ; Autoportret [wiersz] ; Modus vivendi [wiersz] ; Sny [wiersz] ; Duchy [!] norwidowskie [wiersz]. KULTURA 1976 nr 48
5. Krzyżewski Juliusz: Moje pokolenie (fragm.) [wiersz]. RADAR 1984 nr 31 s. 10
6. Krzyżewski Juliusz: Moje pokolenie (fragm.) [wiersz] ; Postój [wiersz] ; Przejazdem [wiersz] ; Wariacje księżycowe [wiersz]. POEZJA 1977 nr 11 s.91-95
7. 7. Krzyżewski Juliusz: Nieprawda [wiersz] ; O całości [wiersz]. TWÓRCZOŚĆ 1977 nr 2 s.60-63
8. Krzyżewski Juliusz: Poezje. Wybrał i prac. Piotr Mitzner. Wstępem opatrzył Jarosław Iwaszkiewicz. Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 1978, 241 s. 3nlb.
9. Krzyżewski Juliusz: Wybór wierszy. W : Marx J.: Dwudziestoletni poeci Warszawy. Warszawa, ALFA 1994 s. 393-502
10. Listy Juliusza Krzyżewskiego do Jarosława Iwaszkiewicza [1930-1944]. Wyd. i nota wstępna Piotr Mitzner. LITERATURA 1979 nr 51/52 s.15-16

II. Opracowania

Recenzje i omówienia

1. Krzyżanowski Juliusz: Poezje. Oprac. P. Mitzner. Warszawa 1978. Rec. Czesarek K. GŁOS PRACY 1978 nr 196 s. 6
2. Dobroński Adam: Wspaniali łomżanie. Przypadki łomżyńskie. KONTATY 2004 nr 20 s. 15
3. Kaczyński Sławomir L.: Wieczór różnaitości. GAZETA WSPÓŁCZESNA 2004 nr 174 s. 16, fot. kolor.
4. Komendant Tadeusz: „... Łatwiej ci będzie dożyć...” TWÓRCZOŚĆ 1979 nr 1 s.127-129

5. Kornacka Anna: „... Powieje wiatr i zaszeleści historii naszej nową kartę...”. Exlibris Expressu. EXPRESS WIECZORNY 1978 nr 193 s. 4
6. Lichniak Zygmunt: Poezje J. Kochanowskiego. Listy o książkach. SŁOWO POWSZECHNE 1978 nr 256 s. 4
7. Maj Bronisław: Poezje Juliusza Krzyżewskiego. TYGODNIK POWSZECHNY 1979 nr 3 s. 6
8. Marx Jan: Juliusz Krzyżewski (1915-1944). W: Marx J.: Dwudziestoletni poeci Warszawy. Warszawa, ALFA 1994 s. 363-391
9. Marx Jan: Miłość i śmierć. ODRODZENIE 1988 nr 31 s. 10, fot. (o poezji)
10. Marx Jan: Poeta i żołnierz. STOLICA 1988 nr 38 s. 21, fot. (biogr.)
11. Marx Jan: „Wszędzie spotka mnie śmierć z rąk miłości”. POEZJA 1979 nr 9 s. 41-48
12. Matuszewski Ryszard: Poezja. ROCZNIK LITERACKI 1978 s. 18
13. Mitzner Piotr: Poeta, ułan, powstaniec. KUTURA 1976 nr 48 s. 5, fot.
14. Mitzner Piotr: Rozmawiamy o „Poezjach” Juliusza Krzyżewskiego. Wskrzeszone z niepamięci. Z ... rozm. Maria Śledzińska. SŁOWO POWSZECHNE 1978 nr 207, s. 4, fot.
15. Mitzner Piotr: Wojsko poetów. KULTURA 1976 nr 31 s. 3
16. Chyliński Jacek Stanisław: Juliusz Krzyżewski (1915-1944) – poeta. W: Słownik biograficzny białostocko-łomżyńsko-suwalski. Z. 2. Białystok, Polskie towarzystwo Historyczne 2003 s. 72-73
17. Staszcz Waldemar: „Kiedy mrok me oczy zakryje opaską...”. RADAR 1986 nr 34-35 s.14-16, fot.
18. Staszcz Waldemar: Zapomniany po śmierci poeta. Łomży ku pamięci. KURIER PODLASKI 1984 nr 178 s.1,11
19. Żółciński Tadeusz J.: Poeta wojenny pejzaży. ARGUMENTY 1978 nr 34 s. 7

Wspomnienia

1. Iwaszkiewicz Jarosław: Zapomniani. POEZJA 1969 nr 9 s. 19-20
2. Twardowski Jan: Ludzie, których spotkałem. Rozmowy Waldemara Smaszcz z ks. ... Białystok, ŁUK 2001 s. 65-71

Sprostowania

Dotyczące pomyłkowo zamieszczonych w tomiku „*Poezje*”, wierszy Jana Brzechwy „*Jakaż jest miara*” ; „*Dym*” ; „*Żal*” ; „*Pocieszenie*”

1. Komunikat PIW-u. KULTURA 1979 nr 18 s. 15
2. O wierszach Jana Brzechwy przypisanych Juliuszowi Krzyżewskiemu. TWÓRCZOŚĆ 1979 nr 7 s. 162-163
3. Opacki Ireneusz: Co je czyje? KAMENA 1979 nr 7 s.1,15
4. PIW wyjaśnia. LITERATURA 1979 nr 15 s. 15
5. PIW wyjaśnia. ŻYCIE LITERACKIE 1979 nr 18 s. 13
6. Pilch Jerzy: Nie ma za co przepraszać. STUDENT 1979 nr 19 s. 12
7. Wyjaśnienie PIW. ŻYCIE WARSZAWY 1979 nr 80 s. 5
Sprostowanie tytułu wiersza „*Głuchy norwidowskie*”
8. Mitzner Piotr: Wiersze Krzyżewskiego. KULTURA 1976 nr 49 s. 15